

sosedu, pahne njeno mater po veži, ki je ravno večerjo kuhala, zgrabi lonec vrelega kropa, verže po stari, pošteni ženic, in revo tako popari, da je mogla uboga mati danes v strašnih mukah svoje življenje skleniti. Ako je še kaj prostora v černih bukvah, notri s takim človekom notri! Zgledujte se nad tem pa tudi vsi tisti, ki ne veste in ne znate svoje jeze tolažiti; vse take, kakor tudi tega morivca zadenejo besede, ki jih pevec v znani pesmici poje:

Kdor vince rad pije, naj prosi Boga,
Da pravo mu pamet in zdravje tud dá;
Nikar se ne kregaj, ne žali ljudi,
Poglej le, kak men' se godí!
V žalostnem kraju prebivam jez sedež,
V kletu prestrašnem, kjer solnčica nej,
Ter milo zdihujem, in vinca želim,
Pa žalostne pesmi le se učim.

Iz Kranja. 3. nov. L. — Naznanjam vam, da na vseh vernih duš dan nismo pozabili našega Prešern-a, kterelega truplo na našem pokopališču počiva. Spominek njegov, kakor se neumerlemu pesniku spodobi, bil je tepo ovenčan in v krasni osvečavi smo ginjenega serca brali nadgrobnico milo, da

Ena le se mu je želja spolnila,
V zemlji domači da truplo leži!

Iz Ljubljane. 2. nov. „Mertvih ne zabite!“ Tako nas kliče glas k večernici, ki obhaja spomin vernih duš, in nas vabi na mesto, kodar nas vsak stopaj opominja: „memento mori!“ In vse, staro in mlado, bogato in revno, hiti združeno na mesto, da se spominja svojih ljubih rajnih, in rožice poklada in lučice postavlja na gomilo, pod katero večno spanje spijo dragi njegovi. In kdor bil je ljubljenec celega naroda, njega se spominja celi narod. Da živo nam v spomin živi Vodnik naš, kazal je včeraj lepo ovenčani in razsvetljeni spominek njegov na tukajšnjem pokopališču, kar je oskerbela domoljubna gospá in iskrena šolska naša mladež.

Iz Ljubljane. Pravoznanska družba bo imela prihodnji petek, 8. dne t. m. ob petih popoldne svoj drugi zbor v magistratni dvorani. Program naznanja sledeče razprave: 1) branje zapisnika prejsne seje, 2) volitev novih družbenikov, 3) naznanilo vsega, kar je zbor opravil poslednji mesec, 4) sklep o programu društvenega časnika in kako naj se izdaja, 5) sklep o društvenem stanovanjsku, 6) sklep o vdinjanji kustosa in pa služnika, 7) sklep o nakupu potrebnega pohišja, 8) predlog za slovesne obhajanje 50letne obletnice 4. januarja 1862, kar je bil občni državljanski zakonik vpeljan. Govori v znanstvenih rečeh bodo: 9) o prenotacijah in 10) o razkosevanji zemljiš in kmečkem dednem nasledstvu na Krajskem.

Iz Ljubljane piše „Šolsk. Tovarš“ o naših letošnjih ljudskih šolah to-le: „Začeli smo šolsko leto. Učencov nam ne manjka. V normalni šoli jih je razun 4. razreda, kateri ima 3 učilnice, po vseh učilnicah sploh še več kot po 100, akoravno imata drugi in tretji razred po dve učilnici. V novi mestni poglavni šoli je 272 učencov. Učiteljskih pripravnikov je 24. — Slovenščini se je v naših ljudskih šolah letos le toliko zboljšalo, da se keršanski nauk po vseh 4. razredih uči sploh po slovenski, in da imamo dva nova primerna slovenska berila in popravljeno slovensko-nemško gramatiko. Ako bi se le vsi učitelji pri poučevanju natanko ravnali po uravnanem postavnem redu, in bi se ne deržali tako terdo svoje ukožene terme, bi bilo v marsikteri učilnici bolj domače in prijetniše, pa tudi priležniše, kakor takrat, ko je še samo Adelung gospodaril po naših šolah.“

— Z našim v današnjem listu razglašenim šolskim programom, kako naj bi se v realkah slovenskih dežel nauki razverstili, da bi se učenci z največim pridom šolske predmete učili, zraven pa bi se pravični ravnopravnosti zadostilo, kontrastira pač čudno tista najnovejša historica, ki se je pripetila te dni v naši realki in se pripoveduje po mestu.

Neki gosp. učenik je pri učenju nemškega jezika včasih kakošno nemško besedo, ki jo učenec ni razumel, s slovensko besedo razjasnil. To je zvedil gosp. realkini vodja, pa mu unidan ostro zažugal, opustiti ta učbeni način rekši: „V imenu postave vam prepovedujem, da pri učenju nemškega jezika ne ene slovenske besede ne smete dotakniti.“ Gosp. učenik, praktičen mož, ki dobro vé, da najkrajša in večidel edina pot, slovensko mladino soznati z nemškimi izrazi, je, ako učenik pové fantu besedo v maternem jeziku, je resno protestiral zoper tak ukaz ter rekel, da za svojo dolžnost spoznava, se vseh pomočkov posluževati, ki razjasnujejo otrokom zapopadek šolskega nauka. — Omenjeni vodjev ukaz pač ne potrebuje nobenega komentara, — „Entwurf der Organ. der Gimnasien und Realschulen in Oesterreich vom Ministerium des Cultus und Unterrichtes 1849“ ga sam sodi. — Ker ravno o realki govorimo, naj popravimo še pomoto, ki se je vrinila v neki dopis iz Ljubljane v „Ost u. West“, ki pravi, da deželni odbor je sklenil, za napravo više realke nabrati „dobrovoljne darove“ po celi deželi. To je pomota; deželni odbor ni nikdar tega sklenil; to je nasvetoval le gosp. deželni poslanec, ki je svoje misli o napravi više realke predložil odboru, ki pa onega nasveta ni sprejel.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Vse gleda sedaj na Dunaj in pričakuje radovedno, kaj bo vlada sklenila o ogerskih, hervaških in sploh v državnih zadevah. Sklep je težaven; to se vidi že iz tega, da vsaki dan prinese novo novico; al kar časniki danes povejo, preklicujejo drugi dan. Sedaj se sliši, da stavni ogerski kancelar in državni minister enih misli; sedaj spet, da ne; enkrat, da oba hočeta ostro ravnati z Ogrji in celo deželo djati v obsedni stan, drugikrat spet, da ta ali uni noče strun tako zlo napeti, ker to bi zadrege še huje napravilo kakor so že; danes se sliši, da se bo v ministerstvu marsikaj premenilo, da bota, na priliko, odstopila nadvojvoda Rainer, Rechberg itd., drugi dan spet da ne. In mnogo se je pisalo o primasu (pervem ogerskem škofu) in kardinalu Scitovskem, ki je bil zavoljo svojega preodkritoserčnega odgovora na Dunaj poklican. Kurandov časnik je že premišljeval, ali bi bilo prav, da bi blizo 80 let starega moža v kak samostan zaperli ali ne, ker bi utegnul v zaporu kot „mučenec ogerske ustave“ umreti in bi to velik hrup delalo po svetu. Al vse to, kar se je več dni besedovalo o tem, so bile čisto prazne besede; primas je bil pred cesarja poklican in 30. dan p. m. pol ure sam pri njemu; „Wien. Zeit.“ pravi, da so mu cesar resno očitali pismo njegovo, s katerim je 24. t. m. kot veliki župan odgovoril na vprašanje dvornega kancelarja, pa tudi to, da je tisto pismo prišlo v časnike. Primas je zagovarjal pismo svoje, da si je v dolžnost štel, na vprašanje vladno odkritoserčen odgovor dati, — da pa je njegov odgovor na beli dan prišel, ni on kriv, ker se je to brez njegove vednosti zgodilo. Drugi dan je zapustil Dunaj, in, kakor „Wanderer“ piše, bolj poserčen kakor potert. Pervo znamenje, kaj imamo o ustavnih naši prihodnosti pričakovati, piše „Ost und West“, nam bo prinesel cesarjev odgovor na deželni zbor hervaški; „iz tega odgovora, bolj kakor iz vsega, kar se bo o sedanjih zapletkah ogerskih počela, bomo posneli, katero pot vlada misli vprihodnje nastopiti o avstrijski ustavi in kaj imamo upati ali kaj se bati, ker morebiti razun Nemcov, vsi ostali narodi Avstrije dosti glasno zahtevajo, naj se premeni februarska ustava.“

— V pondeljek se je spet začel državni zbor. Radovedno se pričakuje, kaj se bo v zboru sedaj godilo, ker vsak vé, da sedaj pridejo najvažniše zadeve na versto. Sliši se, da bojo česki in poljski poslanci krepko se za potegnili, da se rešijo poglavitne politične vprašanja.

— Po cesarskem sklepu od 21. oktobra t. l. veljajo

vse tiste polajšave pri rekrutbi (rekrutirengi) tudi za prihodnje leto 1862, ki so bile za letošnjo leto dovoljene; namreč da edini sin je vojaščine že oprosteno, ako je oče 60 let star (po postavi od leta 1858 je mogel oče biti 70 let star); tudi tak starejši sin se ne sme vzeti v soldate, čigar brat ali bratje še niso 18 let stari (po uni postavi so ga že vzeli, da so bili brat ali bratje le že 15 let stari); oprosteni so vojaščine posestniki zemljiš tudi takrat, če je njih kmetija razdeljiva, to je, da posestnik sme od te kmetije brez gospóskinega dovoljenja kakošen kos prodati, vendar ne sme tako posestvo tako veliko biti, da bi še več kot štirikrat toliko neslo ali dohodkov dajalo kakor je treba za prerediti 5 svojih ljudi. (Če namreč taka kmetija toliko nese, misli vlada, da se tak vojaščini podveržen posestnik lahko odkupi); — lozanje se sme od asencije ločiti (popred se je ravno pred asencijo lozalo); — kdor ne meri več kakor 56 pavcov, ni za vojaka in dotična kantonska komisija ga more že izpustiti, da mu ni treba k asenciji iti; ta komisija more tudi brez asencije oprostiti take fante, ki imajo kako napako (bolezen) na sebi, da jo lahko že vsak spozná, če tudi ni zdravnik.

Česko. Iz Prage. Mestni odbor je sklenil v seji 30. dne p. m. po živem pomenkovanju, kterege so se udeleževali v česki besedi tudi Palacky, Rieger, Zeleny, Brauner, Wencig, Rezac itd., naj se na mestne stroške napravi viša dekliška šola v narodnem jeziku, kakošne dosedaj mesto še ni imelo.

— Tudi pri nas se je v enem hlevu gilemniškega okraja goveja kuga prikazala; vseh 6 govedov so morali pobiti, da bi se tako, ako je mogoče, mahoma zaterla bolezen.

Hervaško. Iz Zagreba. „Pozor“ na čelu enega svojih poslednjih listov pod naslovom „Duvalizem ili federacija“ izgovarja mnogo pomenljive misli in o kterih je le želeli, da bi nadvladale v Peštu, Zagrebu in Beču. Ako bi obveljal duvalizem, ki ga zahtevajo Magjari — piše „Pozor“ — bi onda imeli mi domá vlado, v Pešti vlado, ker bi ž njimi v zvezi bili, pa imeli bi tudi v Beču vlado, ker si vlade brez osebe kraljeve misliti ne moremo. To bi po tem takem trializem bil. Je li mogoče, da ktera država na tako kompliciranem ustroju obstane? Pa če bi se to tudi izvelo, kaj bojo rekli Čehi in Poljaci? Bi li pravedno bilo, da mi to uživamo, oni pa, ki imajo tudi svoje historične prava, svojo lepo in veliko preteklost, bi te blagosti (ako je blagost) ne uživali? Mi tega kakor Slovani dopustiti ne moremo. Ako so Smolka, Rieger in drugi Oggersko branili, so storili to posebno zato, ker tudi za svojo domovino želijo enako pravo, ne pa zato, da oggerski kroni bi se dalo mnogo ali vse, njih domovini pa nič! Ako hočemo odkritoserčno in pošteno govoriti, moramo priznati, da nas iz zadrege samo načelo federacije more rešiti. Zato iz serca želimo, da vlada to načelo spozná, ker na tem temelju mora nehati vsaki daljni razpor.

— „Glasonoša“ piše, da deželni zbor se ima začeti 4. dne t. m. in da potem gré ban na Dunaj. Ravno ta list naznanja iz gotovega vira, da je iz Dunaja prišla zapoved, da vse finančne gospóske se imajo posluževati hervaškega jezika kot službenega jezika v vseh svojih opravilih. — V Požegi bo začel izhajati narodni list pod naslovom „Slavonac“.

— Iz Reke. Dvema tukajšnjima advokatoma je bila služba vzeta zato, ker ne znata hervaški.

Oggersko. Tavernik žl. Majláth se je svoji visoki službi odpovedal; al ni se še bralo, da je cesar sprejel odpoved. Večina velikih županov je že odgovorila na vprašanje vladno: ali bojo pomagali pri naberi novincov (rekrutov). Vsi so odgovorili, da ne, ker je to ustavi deželni nasproti. Kraljev ukaz prepoveduje županijske zборе po

celem Oggerskem in žuga s vojaško silo jih zabraniti, ako bi hotli kje kakošen zbor napraviti.

— V „Ost u. West“ se je te dni bralo pismo nekega veljavnega Rumuna pod naslovom: „Kdo Rumune draži zoper Magjare?“ V tem pismu opominja pisatelj Magjare, naj spoznajo svojo krivico, in ako hočejo, da jim bojo vsi drugi narodi pod oggersko krono prijazni, naj jih priznavajo za svoje ravnopravne brate. Med drugim pravi pisatelj Magjarom, kar bi utegnulo veljati tudi še kakemu drugemu narodu, to-le: „400 let je preteklo, brati Magjari, kar se bojujemo za vašo slavo, za vaš dobiček, in kakošno plačilo smo prejeli za vse to? Tisto, ki se dá lovskega psu. Ko je v hosti zajca izpodil in ga podil celi dan, reveža na večer spet priklenjejo in po tolikem gladu in trudu prejme drugi ali tretji dan par suhih kosti.“

Benetke 1. nov. Včeraj zvečer je bila presvitla cesarica v gledišču krasno razsvitljenem; pri dohodu in odhodu je bila z veliko slavo pozdravljena.

Laško. Unidan je bil Ratazzi pri cesarju v Parizu, pa ga je vprašal, kaj bi, ako prevzame ministerstvo, mogel državnemu zboru zastran Rima reči. Cesar mu je odgovoril, da ne more svoje armade iz Rima vzeti, in je dostavil: „Delajte kakor da bi Rima ne bilo.“ Na to mu Ratazzi zaverne, da bi mogli potem na Benetke misliti. Napoleon mu odgovori: „Po miru v Villafranki je Italija imela dosti časa, napraviti si močno armado; Viktor Emanuel se ne sme zanašati na francozsko pomoč; zmiraj pa bom pripravljen, pravdo vašo poravnati.“ Tako se pripoveduje. — Košut, zastopnik Ogrov, in Mieroslavski, zastopnik Poljakov, sta se nek zlo sperla zastran vzajemnega postopanja oggerskih in poljskih homatijah.

Rusko. V mnogih časnikih se bere, da tudi na Rusovskem po več krajih zlo vrè. — V Varšavi je še vse pri starem. Cerkve so zaperte; noben zvon se ne sliši; zaporedoma se zaperajo sumljive osebe; vse je oterpnjeno; kaj se bo izkuhalo, sam Bog vé.

Turško. Turški vojski se v Hercegovini huda godí. Po telegramih v „Ost u. West“ so ustajniki 26. dne p. m. glavno armado Omer-pašovo pri Pivi napadli in jo tako pobili, da je 700 mertvih, 1250 pa ranjenih na mestu obležalo; ostala množica turška je bežala popustivši veliko orožja in streliva.

Iz odbora národne čitavnice ljubljanske.

V poslednji seji je bilo sklenjeno med drugim to-le: Naj se namreč očitno naznani, da

1. plačilo družbenikov se začinja s 1. novembrom t. l., ker v malo dneh bojo sobe tako pripravljene, da se bo čitavnica mogla odpreti,

2. vpise v čitavnico sprejema vprihodnje gosp. dnarničar J. Več v svoji štacuni za vodó poleg spitalskega mosta v prejšni kresijski hiši in pa g. F. X. Souvanova štacuna na velikem tergu.

To se dajè na znanje vsem gospodom, ki so se že vdružili v čitavnico ali kteri se še le želijo vdružiti.

Odbor čitavnice v Ljubljani 30. oktobra 1861.

Odsék gospodarski pa naznanja še to, da bo čitavnica najela služabnika, kteremu misli na mesec plačati 25 fl. Kdor se more skazati poštenega človeka in v branji in pisanji zvedenega, naj se do 8. dne t. m. oglasi v gospod F. X. Souvanovi štacuni.

Kursi na Dunaji 5. novembra.

5% metaliki 66 fl. 70 kr. Azijo srebra 37 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 80 fl. 25 kr. Cekini 6 fl. 55 kr.